

Att vara liten och inklämd mellan två stora...

...kanske inte bara är en nackdel?

Sent en lördag i ett oktoobersvalt Lund samlades en liten tapper skara på Miljöbiblioteket för att ta del av en paneldiskussion om skillnader och likheter mellan Afghanistan och Östtimor.

Det var ett av många seminarier inom ramen för Skåne Social Forum och tanken var att belysa hur två asiatiska nykläckta stater kan förhålla sig till framtiden och omvärlden i skuggan av starka konflikter.

Båda länderna har fått nya konstitutioner precis i början på 2000-talet, båda är och har varit trängda mellan supermakter; USA/Sovjet respektive Australien/Indonesien.

Från Svenska Afghanistankommittén inledde Jenny Anderberg med att visa ett kort bildspel som gav blyt-belysning på läget i Afghanistan just idag. Kvinnors deltagande går framåt, barnadödligheten sjunker, men otryggheten för civila är kanske inte bättre än den var vid den sovjetiska ockupationen eller under de amerikanska bombningarna.

Gudmund Jannisa är Östtimorkännare verksam vid Högskolan i Kristianstad och har flera Östtimorresor bakom sig samt en doktorsavhandling. Han gav en översikt över landets kuvade historia och fantastiska enighet vid folkomröstningen om att bli självständigt från Indonesien.

Bred belysning

Flera intressanta aspekter täcktes under kvällens lopp av de två föredragande och av publikfrågor.

Först kom frågan om religionens roll och kvinnans ställning. Längst väg att gå har nog det islamska Afghanistan, där kvinnans situation hör till de i särklass sämsta i världen. Inte minst tillträde till skola och högre utbildning visar det. Men Jannisa påpekade att den starka roll de timoresiska kvinnorna haft under självständighetskampen hade de sedan fått ge avkall på sedan landet blev fritt och skulle byggas upp....

”Ungdomar, kvinnor, exilgrupper, alla har spelat stor roll i kampen mot en militärt helt överlägsen motståndare. De processer som dessa grupper initierat ger, som jag ser det, en möjlighet till demokratisk utveckling som alltför ofta gått förlorad i många nationer efter befrielsen från de främmande förtryckarna.” skriver han och det verkar vara universellt.

Jag själv, som kvällens moderator, kunde intyga att kvinnorna i det lilla parlamentet så sent som för två år

sedan verkligen törstade efter nätverkande och partiöverskridande utbyten med varandra. Jenny framhöll den ytterst respekterade och dugliga kvinnan i spetsen för Afghanistans Mänskliga Rättighetskommission, som exempel på ett undantag.

Patriarkal struktur

Sammanfattningsvis kom vi fram till att en patriarkal struktur behåller sitt hårda grepp över hela samhället, inte bara i dessa två länder, men att dess dagar nog är räknade.

I politiken i övrigt är det män som styr men med mer (Östtimor) eller mindre (Afghanistan) internationellt svängrum. Hamid Karzai beskylls för att vara en amerikansk marionett och José Ramos-Horta och Xanana Gusmão i rollerna som premiärminister respektive president (nyss ombyta!) har kanske litet större politiskt manöverutrymme gentemot sina mäktiga grannar. Men dock visar det sig att de också håller sig väldigt välvilliga och försiktiga mot dem, och inte ställer så stora krav.

Frågan om ekonomin är väldigt grundläggande för välfärdsuppbyggnad och därmed demokratiuppbyggnad. Afghanistan har råvaror, men de exploateras av olika skäl inte. Opiumekonomin är den mest inkomstbringande, men är samtidigt genomkorrupt och framför allt illegal.

Östtimor saknar egentligen råvaror att basera en ekonomi på, förutom oljan ute till havs. Efter sega förhandlingar med framförallt Australien har man nu ett avtal som går att leva med och som ger inkomster till landet. Det mesta fonderas för framtida behov, medan folk har det illa ställt och klagar på den strategin. Och den betalas dessutom i amerikanska dollar, som är den valuta Östtimor ju valt – vad händer när dollarns värde nu alltmer sjunker?

Stor FN-roll

FN har en stark och påtaglig roll i de båda länderna, men i Afghanistan är det mest de militära insatserna och sammanblandningen med de offensiva amerikanska OEF-styrkorna som når ut till omvärlden. Sanningen är att FNs civila insatser är helt grundläggande och de samordnar alla andra hjälparländer och organisationer som är där för uppbyggnad.

På Östtimor är FN nästan till och med helt detsamma som basen för administration och ekonomi. Tänk bort FN och landet skulle idag kollapsa, så att förlänga mandatet från gång till gång är ett av regeringens främsta önskemål.

Mycket mer togs upp och vidrördes under diskussionen. Det väsentliga är så klart vägen till självbestäm-

mande och respekt, men helst med full internationell uppbackning moraliskt och finansiellt under tiden. Här finns en hel del övrigt att önska. Afghanistan får mindre av givarkollektivet per person, men har desto fler Google-träffar, väsentligt större geografisk yta och större befolkning. Östtimor var en liten bortglömd vrå i världen tills de modigt stälpte av sig det indonesiska vanstyret och slog en omvärld med häpnad och

beundran. Men inte fick så mycket pengahjälp...

Helt klart blev vi klokare, vi som tillbringade vår lördagskväll med detta panelsamtal, men blev vi också mer hoppfulla?

*Lotta Hedström, fd styrelseledamot i
Östtimorkommittén*

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.